

Reference

1. Bem S. (2004). Linzy gendera: Transformatsiya vzglyadov na problemu neravenstva polov [Transformation of views on the problem of gender inequality]. «Rossiyskaya politicheskaya entsiklopediya» (ROSSPEN), M. – 336.
2. Bilichenko, E. A. (2013), "Gender Aspects of the Personality-Motivational Sphere of Students to Doing Physical Education and Sports", Physical education of students, pp. 8–14.
3. Yevstihnieieva, I.V. (2012), Henderne vykhovannia uchniv osnovnoi shkoly na urokakh fizychnoi kultury: dysertatsiia [Gender education of primary school pupils at physical education lessons: dissertation], Luhansk, 228 p. (in Ukr.)
4. Ilin E. P. (2010). Pol i gender [Gender and Gender]. SPB, P., 686.
5. Krutsevych, T.Yu. & Panhelova, N. (2017), "Physical education as a social phenomenon", Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia, Olimp. I-ra, Kyiv, T. 1, pp. 40-58. (in Ukr.)
6. Krutsevich T.Yu. (2016). Problemy gendernogo podhoda v fizicheskom vospitanii [Problems of gender approach in physical education] Materialele Congresului Științific Internațional «SPORT. OLIMPISMSM. SĂNĂTATE VOLUMUL» Chișină, Republica Moldova, 5–8 octombrie, 23-240.
7. Marchenko O. Yu. (2014). Osoblivosti gendernoyi identichnosti u shkolyariv riznogo viku [The features of gender identity among schoolchildren of all ages] Pedagogika, psihologiya ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vyhovannia i sportu: naukovyi zhurnal, no1, 37-41.
8. Marchenko, O.Yu. (2017), "Taking into account the gender approach in the process of physical education classes for student youth", Fizychna kultura i sport: dosvid ta perspektyvy: materialy Mizhnarodnoi nauko-praktychnoi konferentsii, Chernivtsi, 1 bereznia 2017, Chernivetskyi natsionalnyi universytet im. Yu. Fedkovycha, No. 3. 1 bereznia (43.1), pp. 180-183. (in Ukr.)
9. Stolyarov, V.I. (2015), Teoriya i metodologiya sovremennogo fizicheskogo vospitaniya: sostoyanie razrabotki i avtorskaya kontseptsiya [Theory and Methodology of Modern Physical Education: The State of Development and the Author's Concept], NUFVSU, Olimp. lit., Kiev. (in Russ.)
10. Fedorenko, Ye.O. (2011), Formuvannia motyvatsii do spetsialno orhanizovanoi rukhovoї aktyvnosti starshoklasnykiv: dysertatsiia [Formation of motivation for specially organized motor activity of senior pupils: dissertation], Dnipropetrovsk State University of Physical Culture, Dnipropetrovsk, 229 p. (in Ukr.)

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2019.1(121)20.12

УДК 378.147:37.037

Максимчук Б. А.

*доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи,
соціальної педагогіки та фізичної культури, Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Браніцька Т. Р.*

*доктор педагогічних наук, завідувач кафедри
психолого-педагогічної освіти та соціальних наук, Вінницька академія неперервної освіти
Демченко І. І.*

*доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Жаровська О. П.

кандидат педагогічних наук

*доцент кафедри психолого-педагогічної освіти та соціальних наук, Вінницька академія неперервної освіти
Семко М. І.*

кандидат педагогічних наук,

*доцент кафедри психолого-педагогічної освіти та соціальних наук, Вінницька академія неперервної освіти
Філоненко Л. В.*

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри здоров'я людини і фізичної реабілітації,

*Рівненський Національний університет водного господарства та природокористування
Юзик М. А.*

аспірантка кафедри педагогіки,

*Національний університет біоресурсів і природокористування
Максимчук І. А.*

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри

фізичного виховання, спорту та здоров'я людини, Маріупольський державний університет

ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ОЗДОРОВЧОГО СПРЯМУВАННЯ

Розвиток Української демократичної держави вимагає створення якісно нової національної системи освіти з метою забезпечення відродження інтелектуального й духовного потенціалу українського народу. Становлення особистості вчителя в цьому аспекті – складний багатогранний процес. Виховання – одна з головних проблем теорії і практики педагогічної освіти. Педагогічна технологія вчителя початкових класів відображає тактику реалізації освітніх технологій, будується на знанні закономірностей функціонування системи «педагог – середовище – учень» у певних умовах навчання (індивідуального, групового, колективного,

масового тощо). Її притаманні загальні риси й закономірності реалізації навчально-виховного процесу незалежно від конкретної навчальної дисципліни. Зреалізовуючи головні напрями професійної роботи – навчання, виховання і розвиток школярів, забезпечуючи різнобічний фізичний розвиток дитини, вчитель упродовж усіх років роботи в школі перетворюється на громадського діяча, відповідального за кожного свого учня.

Ключові слова: виховання, розвиток, спортизація, молодші школярі, фізична культура, спортивно-масова робота, масовий спорт.

Максимчук Б. А., Браницкая Т. Р., Демченко И. И., Жаровская Е. П., Семко М. И., Филоненко Л. В., Юзык М. А., Максимчук И. А. Педагогическая работа учителя начальной школы оздоровительного направления.

Развитие Украинского демократического государства требует создания качественно новой национальной системы образования с целью обеспечения возрождения интеллектуального и духовного потенциала украинского народа. Становление личности учителя в этом аспекте – сложный многогранный процесс. Воспитание – одно из главных проблем теории и практики педагогического образования. Педагогическая технология учителя начальных классов отражает тактику реализации образовательных технологий, строится на знании закономерностей функционирования системы «педагог – среда – ученик» в определенных условиях обучения (индивидуального, группового, коллективного, массового и т.д.). Ей присущи общие черты и закономерности реализации учебно-воспитательного процесса независимо от конкретной учебной дисциплины. Реализуя главные направления профессиональной деятельности – обучение, воспитание и развитие школьников, обеспечивая разностороннее физическое развитие ребенка, учитель на протяжении всех лет работы в школе превращается в общественного деятеля, ответственного за каждого своего ученика.

Ключевые слова: воспитание, развитие, спортизация, младшие школьники, физическая культура, спортивно-массовая работа, массовый спорт.

Maksymchuk B., Branitska T., Demchenko I., Zharovska O., Semko M., Filonenko L., Yuzyk M., Maksymchuk I. Elementary school teacher's pedagogical work of health direction. The development of the Ukrainian democratic state requires the creation of a qualitatively new national education system in order to ensure revival of intellectual and spiritual potential of the Ukrainian people. Teacher's personality formation in this aspect is a complex multifaceted process. Education is one of the main problems of theory and practice of pedagogical education. Pedagogical activity in the field of pupils' physical education is a specific form of activity aimed at the realization by elementary school teacher as constructive, communicative, organizational and cognitive functions of his professional activity. Elementary school teacher's pedagogical work is characterized by a variety of professional responsibilities, which every teacher must be able to perform in a qualified manner. It demands from a teacher of high focus on the qualitative solution of pedagogical tasks (improving, educational, and educative) in physical education of pupils and also ethical communication with pupils, colleagues on service, parents of pupils. Pedagogical work of physical culture teacher at elementary school in consists in ability to realize aims, to unleash tasks on physical education of pupils. General and aged tasks of physical education are highlighted. General tasks of physical education, such as "strengthening of pupils' health", "versatile physical development" "hardening of pupils" pass through the whole process of physical education from the 1st to the 4th grade. Pedagogical technology of elementary school teacher reflects tactics of implementation for educational technologies, is based on knowledge of the regularities of functioning the system "teacher - environment - student" in certain conditions of study (individual, group, collective, mass, etc.). Common features and patterns of implementation for the educational process regardless of the specific educational discipline is inherent it. A teacher turns into a public figure responsible for each student during all years of his work at school, having realized the main directions of professional work - study, upbringing and development of pupils, ensuring diverse physical development of a child.

Keywords: education, development, sportization, junior pupils, physical culture, sports and mass work, mass sports.

Постановка проблеми. Розвиток Української демократичної держави вимагає створення якісно нової національної системи освіти з метою забезпечення відродження інтелектуального й духовного потенціалу українського народу. Становлення особистості вчителя в цьому аспекті – складний багатограний процес. Виховання – одна з головних проблем теорії і практики педагогічної освіти.

Одним із важливих завдань сучасної державної політики України у сфері освіти є активне формування розуміння громадянами важливості здорового способу життя як основи соціального благополуччя людини і суспільства. Постанова цього завдання зумовлена низкою чинників, до яких можна віднести й загальне погіршення здоров'я населення України, викликане ускладненням екологічної ситуації, що, з одного боку, зумовлене негативними наслідками аварії на Чорнобильській АЕС, а, з другого, – з процесами глобальних змін клімату. Переважно урбаністичний спосіб життя, дефіцит фізичної праці та рухової активності загалом також спричинились до глобального поширення таких захворювань, як ожиріння, різке зниження імунітету людини, інфекційні хвороби тощо. Ця проблема продовжує залишатись актуальною вже в молодшому шкільному віці, коли діти мають недостатній імунітет проти впливу негативних чинників впливу зовнішнього середовища.

Аналіз актуальних досліджень. На думку знаних науковців [1-10], підвищення якості професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з вищою освітою можливе тільки за умови випереджаючого становлення соціальної зрілості особистості. Педагогічна наука в наш час ще не обґрунтувала критеріїв готовності до трудової діяльності, орієнтація на які може забезпечити повне й кваліфіковане управління процесом формування

особистості студента як майбутнього фахівця.

Педагог-професіонал, – пише в науковій статті В.Шахов, – це не просто дипломований фахівець, чий документ про освіту підтверджується здобуттям відповідної професії. На відміну від іншого фахівця з вищою освітою, педагог – це професійно підготовлена особистість, яка вміє керувати процесами виховання, навчання й розвитку. І навчальний предмет для нього є лише одним із засобів розвитку особистості школяра. Одночасно ж педагог є організатором багатопланової соціально значущої діяльності своїх вихованців [11, с. 73].

Нині реалізується активний пошук нових навчальних форм і методів, котрі сприятимуть підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців у контексті забезпечення ними якісної організації спортивно-масової роботи в школі.

Екологічні, економічні та соціальні проблеми нашого суспільства спричинились до того, що загальноосвітній школі доводиться розв'язувати важливі завдання, котрі пов'язані, в першу чергу, з поліпшенням захисних і адаптаційних можливостей організму, зменшенням кількості дітей із хронічними захворюваннями. В зв'язку з цим закономірно постає питання про оздоровчу ефективність занять засобами фізичної культури.

Фізичне виховання школярів – об'єкт особливої уваги всіх цивілізованих держав, суспільств [12-14]. Упродовж десятиріч однією з найгостріших проблем шкільної системи фізичного виховання залишається проблема масового залучення учнів до систематичних занять фізичною культурою, яка, на думку В. Бальсевича, зумовлена такими найбільш суттєвими чинниками [15]:

1) відсутністю національної доктрини реформування державної системи фізичного виховання і спортивної підготовки дітей, підлітків і молоді як обов'язкової умови фізичного і духовного оздоровлення населення, створення могутнього стимулу для формування нового рівня фізичної культури на основі освоєння цінностей здорового способу життя;

2) відсутністю матеріально-технічної бази, яка спроможна забезпечити належні умови для повноцінних фізкультурно-спортивних занять у системі масового фізичного виховання дітей в освітніх установах різного типу;

3) відсутністю педагогічних кадрів, здатних без перенавчання або додаткової підготовки працювати за новими технологіями фізичного виховання; відсутністю спеціальних програм підготовки таких фахівців;

4) відсутністю діагностичного обладнання, а також фахівців, здатних забезпечити реалізацію здоров'я формуальної функції фізичного виховання;

5) низьким рівнем інформаційно-освітньої культури і відповідних потреб фахівців із фізичного виховання, а також і управлінців у сфері фізичного виховання, фізичної культури і спорту.

Мета статті полягає в теоретичному та методичному обґрунтуванні педагогічної роботи вчителя початкової школи оздоровчого спрямування.

Виклад основного матеріалу. Подолання вищезазначених негативних характеристик стану масового фізичного виховання, котрі нині пропонуються й проводяться в державних освітніх установах різного типу під контролем державних структур, передбачає створення принципово нової інфраструктури національної системи фізичного виховання підростаючого покоління країни як провідної ланки в підготовці висококваліфікованих фахівців [15].

Система занять з фізичного виховання загалом практично відповідає дидактичним принципам і нормам організації педагогічного процесу, проте має свої специфічні особливості. По-перше, це безперервний багаторічний процес, який поширюється на всі періоди життя кожної людини, починаючи відразу після народження. По-друге, це процес, змісті форми якого завжди жорстко залежать від вікових та індивідуальних особливостей дітей.

Фізична культура в цивілізованому суспільстві розглядається як процес і результат цілеспрямованої діяльності людини, спрямованої на формування його фізичної і тілесної природи. Одним із важливих особливостей фізичного виховання є те, що воно покликане задовольняти потребу особистості і суспільства в оздоровчій руховій діяльності.

Фізична культура в загальноосвітній школі розуміється як педагогічний процес тілесного та інтелектуального виховання учнів. Вона має суттєве суспільно-соціальне значення, бо крім іншого, спрямована на фізичний розвиток, оздоровлення дітей фізичними вправами, підготовку школярів до життя й діяльності.

Навчальний предмет «фізична культура» в програмі 1-4 класів слугує навчанням школярів фізкультурних знань, рухових умінь, розвитку фізичних якостей (сили, витривалості, швидкості, спритності гнучкості), потрібних людині в повсякденному житті і під час спортивних занять. На заняттях з фізичної культури реалізуються цілі системи фізичного виховання, завдання фізичного виховання школярів (оздоровчі, освітні, виховні), навчання учнів супроводжується фізичними вправами в школі, поглиблюється в домашніх умовах, також і після завершення загальної освіти, впродовж усього життя.

Культура (лат. cultura – обробіток, обробка, виховання, розвиток) – продукт матеріально й духовно перетворюючої діяльності людей, сфера духовного життя кожного індивіда. Фізична діяльність стосується руху м'язів у живих істот, це тілесний процес [16]. Масова культура передбачає підкорення свідомості мас цінностям і способу життя, прийнятим у певному суспільстві; фізична культура є частиною культури суспільства, однією зі сфер соціальної діяльності, спрямованої на зміцнення здоров'я людини. В словнику іноземних слів пропонується таке визначення фізичної культури: "Це систематичне і різностороннє вдосконалення людського тіла за допомогою фізичних вправ [16]".

Виховання – це процес систематичного і цілеспрямованого впливу на духовний і фізичний розвиток особистості з метою підготовки її до діяльності [16, с. 248]. У словнику виховання пояснюється як об'єктивно-

закономірний процес підготовки людей до трудової та іншої корисної діяльності в суспільстві. Фізичне виховання є частиною єдиного процесу формування особистості. Воно допомагає людині зберегти на довгі роки міцне здоров'я. На сучасному етапі в поняття "фізичне виховання" вкладається й процес розвитку потрібних людині професійних, трудових, громадянських обов'язків і фізичних якостей [17].

Фізичне виховання зорієнтоване на управління процесом індивідуального розвитку людини в межах норм цього розвитку і шляхом цілеспрямованого повторення активних рухових дій, відтворення пов'язаних з ними відношень. Ці відношення не тільки нейрофізіологічної (включаючи фізичну), а й також сенсорно-інтелектуальної та емоційно-етичної активності. Крім того, йдеться не тільки про сприяння нормальному розвитку вроджених, успадкованих здібностей і властивостей, а й про формування адаптивних рис, пов'язаних із становленням функціональних систем активної діяльності. Тому фізичне виховання виходить за рамки власне фізичної культури, становить особливий напрям розвитку й оволодіння культурою рухової діяльності.

Важливо зауважити, що основним чинником практичної реалізації фізичного виховання служить активна рухова діяльність, якою забезпечується формування раціональних способів виконання рухових дій та інших педагогічних завдань.

У змісті фізичного виховання, зазвичай, виділяють дві сторони: навчання рухових дій і розвиток фізичних якостей. Навчання рухових дій і розвиток фізичних якостей якнайкраще розкриваються у спортивно-масових заходах.

Рухові дії людини багатогранні: побутові, трудові, ігрові, військові та ін. Проте не всі рухи можуть бути названі фізичними вправами. Фізичні вправи – це рухові дії, які спрямовуються на розв'язання оздоровчих, освітніх і виховних завдань фізичного виховання відповідно до закономірностей фізичного виховання.

Крім фізичних вправ, до засобів фізичного виховання належать природні сили (сонячне опромінювання, водні і повітряні процедури) та гігієнічні чинники режиму праці та вільного часу, вимоги суспільної та особистої гігієни). Для фізичного виховання характерна комплексність уживаних засобів (фізичних вправ), котрими забезпечується різносторонній вплив на вихованців.

Процес занять фізичними вправами спрямований на вдосконалення суспільної (соціальної) і біологічної природи людини. У цьому процесі величезне значення має виховання школярів. Під час виконання фізичних вправ не тільки зміцнюється здоров'я, а й розвиваються фізичні якості (сила, витривалість, швидкість, гнучкість, координація рухів), формуються різноманітні (у тому числі й життєво потрібні) рухові вміння і навички, отримуються корисні знання в галузі фізичної культури і спорту, вдосконалюються психічні здібності людини, формуються етичні якості особистості. В цих педагогічних явищах суть діяльності вчителя в галузі фізичного виховання школярів, яка визначається специфічним предметом її змісту та спрямована на вдосконалення біологічної і психічної природи людини в цілому. Крім оволодіння руховими діями й розвитку фізичних якостей, учитель в школярів мотивацію і потребу в систематичних заняттях фізичними вправами, культ здорового і красивого тіла, реалізує гармонійний розвиток учня.

Ключовим поняттям дослідження є спортивно-масова робота. Спорт – це певна сукупність фізичних вправ та ігор, які мають на меті розвиток і зміцнення організму [18]. Спорт становить людську діяльність, котра склалась історично, базується на змаганнях, продукує переможців, забезпечуючи їм спортивні досягнення.

Спорт (від англ. sport – гра, забава, розвага) виявляється в специфічній (змагальній) діяльності людини, спрямованій на досягнення найвищого рівня її психофізичних здібностей і вже спеціальну (через спортивні тренування) підготовку до неї. Як джерело передових ідей і науково-практичних знань, як арсенал ефективних засобів, методів і як особлива організаційна форма фізичного виховання, як приклад результативності діяльності спорт є унікальною частиною фізичної культури. Водночас деякими своїми сторонами спорт виходить за рамки фізичної культури. Можна стверджувати, що фізична культура і спорт багато в чому єдині, взаємно доповнюють себе. Проте вони тотожні, через що іноді натрапляємо на вираз «фізична культура і спорт».

Масовий спорт реалізується певною, часто масовою кількістю осіб. Масовий спорт – стимул для підвищення рухової активності людини, він доступний широким масам населення. Спорт передбачає регулярні заняття й участь у змаганнях.

Аналізуючи явища масової фізичної культури і спорту, ми доходимо такого висновку: спортивно-масова робота – це організація і проведення масових спортивних заходів для населення з метою сприяння поліпшенню фізичної підготовленості, виявленню сильних спортсменів, пропаганді здорового способу життя. В основу спортивно-масової роботи закладено фізкультурно-оздоровчі і спортивно-масові заходи.

У контексті нашого дослідження актуальним є розгляд методики організації спортивно-масової роботи, яку розробила група вчених на чолі з В.Бальсевичем [15; 19]. Вони творчо перенесли напрацьовані в спорті технології у сферу фізичного виховання, назвавши їх спортивно орієнтованим фізичним вихованням, або спортизацією.

Науковці визначають спортивно орієнтоване фізичне виховання як особливу педагогічну технологію, засновану на адаптації досягнень у сфері спорту на користь цілеспрямованого перетворення фізичного потенціалу підростаючого покоління за допомогою тренування як провідного і найефективнішого способу такого перетворення [20].

У нашому дослідженні спортивно-масова робота з молодшими школярами є системою педагогічно адекватних заходів оздоровчого спрямування на основі «положення про фізичне виховання учнів».

Поки що в нашій та в інших країнах науковці й практичні працівники ставлять питання про необхідність

переосмислення традиційного терміна "фізичне виховання", надавши йому нового значення, розуміючи під фізичним вихованням формування і вдосконалення всіх компонентів фізичної культури особи. В рамках такого трактування фізичного виховання виділяються три блоки, один з яких пов'язаний з формуванням відповідних знань, інший – з мотивацією (інтересів, потреб, ціннісних орієнтацій), а третій – з уміннями і навичками, які виявляються в певній поведінці, способі (стилі) життя.

Інший варіант тільки що названих спортивних дій полягає в тому, що для цілеспрямованого процесу залучення людей до цінностей фізичної культури потрібно використовувати термін "фізкультурне виховання"; фізичне ж виховання розглядається як елемент фізкультурного виховання; воно пов'язане з формуванням і вдосконаленням тільки фізичних якостей і рухових здібностей. При цьому враховується, що оскільки слово "фізичне" акцентує увагу на явищах рухових, біологічних, то в терміні "фізкультурне" присутня поняття культури, тобто виховання через культуру за допомогою освоєння ціннісного потенціалу фізичної культури [19].

У рамках такого підходу в змісті фізкультурного виховання виділяються три основні компоненти: соціально-психологічний, інтелектуальний і руховий. Суть соціально-психологічного виховання знаходить свій вияв у процесі формування життєвої філософії, переконаності, потребнісно-діяльнісного ставлення до освоєння цінностей фізичної культури. Позитивний ефект соціально-психологічного виховання досягається тоді, коли особисті цінності фізичної культури будуть сприйняті людиною, стануть зрозумілими, розглядатимуться як життєво важливі, і потрібні, коли ціннісні орієнтації підкріплюватимуться активною фізкультурно-спортивною діяльністю. Насамперед, йдеться про перехід від системи, яка зорієнтована на формування лише певних фізичних якостей, життєво необхідних рухових умінь і навичок, – до системи, котра дає людині глибокі знання про свій організм, цілеспрямовано впливає на її фізичний стан, зберігає та зміцнює її здоров'я, формує в ній потребу в здоровому способі життя і фізичному вдосконаленні, в активних заняттях фізичними вправами і спортом. Іншими словами, як головне ставиться завдання формування здорового способу життя і фізичної культури.

Розбіжності цих підходів до поняття фізичного виховання стосуються лише використовуваних термінів і не стосуються суті справи, змістовного трактування вказаної діяльності. І в першому, і в другому випадках фізичне виховання розглядається як педагогічний процес формування здорового способу життя і фізичної культури особистості, засвоєння нею, крім цінностей рухового характеру, також широкого потенціалу культурологічних цінностей – інтелектуальних, валеологічних та ін.

Поняття "фізична (тілесна, соматична) культура" стосується тієї сфери культури, основним змістом якої є процес соціалізації та "окультурення", соціокультурної модифікації тіла (тілесності, тілесного буття) людини. Отже, ця сфера культури пов'язана з тілесним буттям людей, з її фізичним станом, який входить до складу фізичної культури як специфічний її елемент тією мірою і в тому відношенні, в яких воно втілено в соціальну життєдіяльність, котра становить культурну цінність [21].

У нашому дослідженні фізична культура розуміється як процес і результат діяльності людини з перетворення своєї фізичної (тілесної) природи; це сукупність матеріальних і духовних цінностей суспільства, які створюються і використовуються для фізичного вдосконалення людей.

Фізичне виховання ми розглядаємо як елемент ширшої системи виховання, якою охоплюються етичне, естетичне, екологічне та інші компоненти формування гармонійно розвинутої особистості.

Якісна сторона процесу фізичного виховання з молодшими школярами забезпечується педагогічною майстерністю вчителя початкової школи, побудовою сучасних моделей і педагогічних технологій занять учнів фізичними вправами. Цілі фізичного виховання досягаються за допомогою розв'язання загальних, вікових і особистісно-орієнтованих завдань.

Педагогічна робота вчителя початкової школи з фізичної культури полягає в умінні реалізувати цілі, розв'язувати завдання фізичного виховання школярів. Виділяються загальні й вікові завдання фізичного виховання. Загальні завдання фізичного виховання, такі, як «зміцнення здоров'я школярів», «різномісний фізичний розвиток», «гартування учнів», проходять через весь процес фізичного виховання з 1-го до 4- класу.

У педагогіці як науці про виховання і навчання людини розглядають педагогічну (вчительську) діяльність зі школярами. Має місце діяльність учителя і учнів. Вони взаємозв'язані між собою і спрямовані на підготовку молоді до реального життя [22].

Педагогічна діяльність у галузі фізичного виховання школярів – специфічна форма діяльності, спрямована на реалізацію вчителем початкових класів як конструктивної, комунікативної, організаторської і пізнавальної функцій його професійної діяльності.

Педагогічна робота вчителя початкової школи характеризується різноманіттям професійних обов'язків, які повинен уміти кваліфіковано виконувати кожен педагог. Вона вимагає від учителя високої цілеспрямованості на якісне розв'язання педагогічних завдань (оздоровчих, освітніх, виховних) у фізичному вихованні школярів, а також етичного спілкування з учнями, колегами по службі, батьками учнів.

Вихід із такої, тільки що описаної ситуації в багатьох педагогічних ВНЗ вбачають у докорінному перегляді концепції підготовки майбутніх учителів. При цьому передбачається, що одним з основних елементів цієї концепції має бути оволодіння педагогічною технологією як відкритою прикладною педагогічною теорією, яка містить систему знань про конкретну навчальну й виховну діяльність, котру організують з використанням найважливіших досягнень психолого-педагогічної науки й передового педагогічного досвіду.

Поняття «технологія» за словниковим тлумаченням означає: від грецької техно – мистецтво, майстерність,

уміння, логія – вчення, поняття. В педагогіці воно прийшло з виробництва, де визначається як сукупність методів обробки, виготовлення, зміни стану, властивостей, форми сировини, матеріалу чи напівфабрикату, здійснюваних у процесі виробництва продукції. Таким чином, технологія охоплює сукупність методів, які слугують її структурними елементами. Послідовність використання методів у кожному технологічному процесі відіграє роль алгоритму, який дозволяє одержати запланований результат. Технології досягнення одного й того самого результату можуть змінюватись, удосконалюватись за рахунок поновлення чи вдосконалення методів.

Враховуючи вже сказане, ми розглянемо педагогічну технологію як наукове обґрунтування вибору операційного впливу педагога на дитину в контексті взаємодії її зі світом і з метою формування в неї відносин до цього світу, впливу, в якому гармонійно поєднується воля особистісного прояву і соціокультурна норма.

Будучи компонентом професійної майстерності вчителя початкових класів, педагогічна технологія завжди була в наявності в його професійній діяльності. Однак спеціального навчання мистецтву впливу в системі професійної підготовки фактично не було через відсутність потрібних напрацювань у цій галузі [11, с. 471].

Висновки. Педагогічна технологія вчителя початкових класів відображає тактику реалізації освітніх технологій, будується на знанні закономірностей функціонування системи «педагог – середовище – учень» у певних умовах навчання (індивідуального, групового, колективного, масового тощо). Їй притаманні загальні риси й закономірності реалізації навчально-виховного процесу незалежно від конкретної навчальної дисципліни.

Зреалізовуючи головні напрями професійної роботи – навчання, виховання і розвиток школярів, забезпечуючи різнобічний фізичний розвиток дитини, вчитель упродовж усіх років роботи в школі перетворюється на громадського діяча, відповідального за кожного свого учня.

Література

1. Боднар І.Р. Фізичне виховання студентів з низьким рівнем фізичної підготовленості: Автореф. дис. ... канд. наук з фізич. вих. і спорту: 24.00.04. – Луцьк, 2000. – 19 с.
2. Драчук А.І. Оптимізація фізичного виховання студентів вищих закладів освіти гуманітарного профілю: Дис. ... канд. наук з фізич. вих. і спорту: 24.00.04. – Львів, 2001. – 198 с.
3. Bakhmat, N., Maksymchuk, B., Voloshyna, O., Kuzmenko, V., Matviichuk, T., Kovalchuk, A. ... Maksymchuk, I. (2019). Designing cloud-oriented university environment in teacher training of future physical education teachers. *Journal of Physical Education and Sport*, 19 (4), 1323-1332.
4. Behas, L., Maksymchuk, B., Babii, I., Tsybmal-Slatvinska, S., Golub, N., Golub, V. ... Maksymchuk, I. (2019). The influence of tempo rhythmic organization of speech during gaming and theatrical activities on correction of stammering in children. *Journal of Physical Education and Sport*, 19 (4), 1333-1340.
5. Bezliudnyi O., Kravchenko O., Maksymchuk B., Mishchenko M., Maksymchuk, I. (2019) Psycho-correction of burnout syndrome in sports educators (2019). *Journal of Physical Education and Sport*, 19 (3), Art 230 pp. 1585.
6. Halaidiuk, M., Maksymchuk, B., Khurtenko, O., Zuma, I., Korytko, Z., Andrieieva, R. ... Maksymchuk, I. (2018). Teaching approaches in extracurricular physical activities for 12-14-year-old pupils under environmentally unfavourable conditions. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (4), 2284–2291.
7. Maksymchuk, I., Maksymchuk, B., Frytsiuk, V., Matviichuk, T., Demchenko, I., Babii, I. ... Savchuk, I. (2018). Developing pedagogical mastery of future physical education teachers in higher education institutions. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (2), 810–815.
8. Melnyk, N., Bidiuk, N., Kalenskyi, A., Maksymchuk, B., Bakhmat, N., Matviienko, O. ... Maksymchuk, I. (2019). Models and organizational characteristics of preschool teachers' professional training in some EU countries and Ukraine. *Збірник Інститута за педагогіка істраживања*, 51 (1), 46–93.
9. Sitovskiy A., Maksymchuk B., Kuzmenko V., Nosko Y., Korytko Z., Bahinska O. ... Maksymchuk, I. (2019). Differentiated approach to physical education of adolescents with different speed of biological development (2019). *Journal of Physical Education and Sport*, Vol.19 (3), Art 222, pp. 1532 – 1543.
10. Sheremet M., Leniv Z., Loboda V., Maksymchuk B. (2019) The development level of smart information criterion for specialists' readiness for inclusion implementation in education (2019). *Information Technologies and Learning Tools*, 72, 273-285.
11. Шахов В.І. Технологічний підхід у підготовці вчителя початкових класів // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // 36. наук. пр. – Випуск 15 / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2007. – С. 468-472.
12. Valiani A.A. The role of sports and physical education in leisure time for young people. // Тези доповідей IV Міжнародного наукового конгресу "Олімпійський спорт і спорт для всіх: проблеми здоров'я, рекреації, спортивної медицини та реабілітації". – К.: Олімпійська література, 2000. – С. 463.
13. Chromiński Z. Czwartha godzina wychowania fizycznego w szkole skutecznym wyrazem promocji zdrowia. – International Scientific Conference. *Zdrowie: istota, diagnostyka i strategie zdrowotne.* – Krynica Górská Polska: Politechnika Radomska, 1999. – P. 203-205
14. Мацкевич Н.М. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до роботи з фізичного виховання: Дис. ... канд. наук з фізич. вих. і спорту: 24.00.04. – Луцьк, 2001. – 248 с.
15. Бальсевич В.К. Инфраструктура высокоэффективного физического воспитания в общеобразовательной школе: методология проектирования и эксплуатации // *Физическая культура: воспитание, образование, тренировка.* – 2004. – № 3. – С. 47-49.
16. Кремень В. Підготовка вчителя в умовах переходу загальноосвітньої школи на новий зміст, структуру і 12-річний

термін навчання // Освіта України. – 2003. – №42-43. – С.4-10.

17. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укл. і гол. ред. В.Т.Бусол. – К.: Ірпінь: ВТФ "Перун", 2004. – 1440 с.

18. Теория и методика физического воспитания // Учебник для студентов факультетов физической культуры. – М.: Просвещение, 1990. – 286 с.

19. Лубышева Л.И., Бальсевич В.К. Ценности физической культуры в здоровом стиле жизни // Современные достижения спортивной науки: Тез. докл. международн. конф. – СПб., 1994. – С. 124-125.

20. Чедов К.Е. Мониторинг физического состояния школьников, занимающихся по инновационной педагогической технологии «спортизированное физическое воспитание» // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2004. – № 5. – С. 48–50.

21. Карлюк Р.П. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до розв'язання педагогічних ситуацій: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – Вінниця, 2005. – 198 с.

22. Тарасенко Г. С. Професійна культура вчителя: досвід дефінітивного аналізу / Г.С. Тарасенко // Культура і вчитель : збірник наук.-методичних праць / Авт.колектив під кер. А.Б. Щербо. Відп. ред. Д.М. Джола. – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2003. – С. 28-32.

Reference

1. Bodnar I.R. (2000). Physical education of students with the low level of physical fitness. Author's abstract of PhD thesis. Lutsk. 19.

2. Drachuk A.I. (2001). Optimization of students' physical education of higher educational institutions of humanitarian profile. PhD thesis. Lviv. 198.

3. Bakhmat, N., Maksymchuk, B., Voloshyna, O., Kuzmenko, V., Matviichuk, T., Kovalchuk, A. ... Maksymchuk, I. (2019). Designing cloud-oriented university environment in teacher training of future physical education teachers. *Journal of Physical Education and Sport*, 19 (4), 1323-1332.

4. Behas, L., Maksymchuk, B., Babii, I., Tsybmal-Slatvinska, S., Golub, N., Golub, V. ... Maksymchuk, I. (2019). The influence of tempo rhythmic organization of speech during gaming and theatrical activities on correction of stammering in children. *Journal of Physical Education and Sport*, 19 (4), 1333-1340.

5. Bezliudnyi O., Kravchenko O., Maksymchuk B., Mishchenko M., Maksymchuk, I. (2019) Psycho-correction of burnout syndrome in sports educators (2019). *Journal of Physical Education and Sport*, 19 (3), Art 230 pp. 1585.

6. Halaidiuk, M., Maksymchuk, B., Khurtenko, O., Zuma, I., Korytko, Z., Andrieieva, R. ... Maksymchuk, I. (2018). Teaching approaches in extracurricular physical activities for 12-14-year-old pupils under environmentally unfavourable conditions. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (4), 2284–2291.

7. Maksymchuk, I., Maksymchuk, B., Frytsiuk, V., Matviichuk, T., Demchenko, I., Babii, I. ... Savchuk, I. (2018). Developing pedagogical mastery of future physical education teachers in higher education institutions. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (2), 810–815.

8. Melnyk, N., Bidiyuk, N., Kalenskyi, A., Maksymchuk, B., Bakhmat, N., Matviienko, O. ... Maksymchuk, I. (2019). Models and organizational characteristics of preschool teachers' professional training in some EU countries and Ukraine. *Збірник Інститута за педагогіка істраживања*, 51 (1), 46–93.

9. Sitovskiy A., Maksymchuk B., Kuzmenko V., Nosko Y., Korytko Z., Bahinska O. ... Maksymchuk, I. (2019). Differentiated approach to physical education of adolescents with different speed of biological development (2019). *Journal of Physical Education and Sport*, Vol.19 (3), Art 222, pp. 1532 – 1543.

10. Sheremet M., Leniv Z., Loboda V., Maksymchuk B. (2019) The development level of smart information criterion for specialists' readiness for inclusion mplementation in education (2019). *Information Technologies and Learning Tools*, 72, 273-285.

11. Shakhov V.I. (2007). Technological approach in training of elementary school teacher. *Collection of scientific works. Issue 15. Vinnitsa*. 468-472.

12. Valiani A.A. (2000). The role of sports and physical education in leisure time for young people. *Theses of reports of the V International Scientific Congress Olympic Sports and Sports for All: Problems of Health, Recreation, Sports Medicine and Rehabilitation*. 463.

13. Chromiński Z. (1999). Czwartą godziną wychowania fizycznego w szkole skutecznym wyrazem promocji zdrowia. *International Scientific Conference. Zdrowie: istota, diagnostyka i strategie zdrowotne. – Krynica Górská Polska: Politechnika Radomska*. 203-205.

14. Matskevych N. M. (2001). Preparedness formation of future teachers of elementary school to work in physical education. PhD thesis. Lutsk. 248.

15. Balsevich V.K. (2004). Infrastructure of highly effective physical education at comprehensive school: methodology of design and operation. *Physical culture: education, education, training*, 3. 47-49.

16. Kremen V. (2003). Teacher training in conditions of transition of comprehensive school to new content, structure and 12-year term of study. *Education of Ukraine*, 42-43. 4-10.

17. The great interpreted dictionary of modern Ukrainian. (2004). Irpin. 1440.

18. Theory and methodology of physical education. (1990). Textbook for students of faculties of physical culture. 286.

19. Lubyshva L.I., Balsevich V.K. (1994). Values of physical culture in healthy style of life. *Theses. Report of International Conference*. 124-125.

20. Chedov K. Y. (2004). Monitoring of pupils' physical state who are engaged on innovative pedagogical technology "sportizational physical education". Physical culture: education, education, training, 5. 48-50.
21. Carpyuk R.P. (2005). Preparation for future teachers of physical culture to solve pedagogical situations. PhD thesis. Vinnitsa. 198.
22. Tarasenko, H. S. (2003). Professional culture of teacher: the experience of a definitive analysis. In A. Shcherbo (Ed.), Culture and Teacher (pp. 28-32). Vinnytsia: M. Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University.

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2019.1(121)20.13

Никитенко А.О.
кандидат педагогічних наук, доцент,
Бусол В.А.
кандидат педагогічних наук, доцент,
Нікітенко С.А.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
Шуберт В.С.
доцент,
Бусол В.В.
старший викладач,
Львівський державний університет
фізичної культури імені Івана Боберського, Львів

КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ БОКСЕРІВ ТА ФЕХТУВАЛЬНИКІВ РІЗНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Дослідження присвячене визначенню об'єктивних критеріїв, які характеризують готовність боксерів та фехтувальників різної кваліфікації в кінці підготовчого періоду тренувального макроциклу. Виявлено, що з підвищенням кваліфікації одноборців на етапах багаторічної підготовки зростає кількість взаємозв'язків між показниками часу їх спеціалізованих рухів. Результати численних вимірювань показників часу рухової реакції, часу ударів боксерів або уколів фехтувальників різної кваліфікації з ближніх і дальніх дистанцій ведення бою показують, що вірогідні взаємозв'язки між певними показниками спеціалізованих дій можна вважати одним з об'єктивних критеріїв підготовленості одноборців. З метою педагогічного контролю на різних етапах багаторічної підготовки спортсменів доцільно визначати рівень їх підготовленості на основі часових показників спеціалізованих дій (час рухової реакції, час удару або уколу з ближньої й дальньої дистанції), а також наявність статистично вірогідних взаємозв'язків між показниками часу рухової реакції, часом атак з ближньої дистанції (удар або укол без пересування на ногах) і дальньої дистанції (удар або укол з пересуванням вперед).

Ключові слова: взаємозв'язок, дистанція ведення бою, спортивний розряд, показники часу, критерії.

Никитенко Анатолий, Бусол Василий, Никитенко Сергей, Шуберт Василий, Бусол Вероника. Критерии определения подготовленности боксеров и фехтовальщиков различной квалификации. Исследование посвящено определению объективных критериев, характеризующих готовность боксеров и фехтовальщиков различной квалификации в конце подготовительного периода тренировочного макроцикла. Выявлено, что с повышением квалификации единоборцев на этапах многолетней подготовки растет количество взаимосвязей между показателями времени их специализированных движений. Результаты многочисленных измерений показателей времени двигательной реакции, времени ударов боксеров или уколов фехтовальщиков различной квалификации из ближних и дальних дистанций ведения боя показывают, что достоверные взаимосвязи между определенными показателями специализированных действий можно считать одним из объективных критериев подготовленности единоборцев. С целью педагогического контроля на различных этапах многолетней подготовки спортсменов целесообразно определять уровень их подготовленности на основе показателей времени специализированных действий (время двигательной реакции, время удара или укола с ближней и дальней дистанции), а также наличие статистически достоверных взаимосвязей между показателями времени двигательной реакции, времени атак с ближней дистанции (удар или укол без передвижения на ногах) и дальней дистанции (удар или укол с передвижением вперед).

Ключевые слова: взаимосвязь, дистанция ведения боя, спортивный разряд, показатели времени, критерий.

Nykytenko A., Busol V., Nikitenko S., Schubert V.S., Busol V. Criteria for determining the preparedness of boxers and fencers of various qualifications. The study is devoted to determine the objective criteria characterizing the preparedness of boxers and fencers of various qualifications at the end of the preparatory period of the training macrocycle. It has been revealed that with the advanced training of combatants at the stages of long-term training, the number of correlations between time indicators of their specialized movements is growing.

Scientists believe that certain components of the generally recognized system of training athletes can be improved and modified by the influence of certain factors. Especially when considering the issues of individualizing the training of highly skilled athletes.

Sports form is a major factor in achieving high athletic performance. Formation, preservation and temporary loss of